18/7/2017

ΑΝΑΛΥΣΗ:

Ενεργειακή Διπλωματία και Στρατιωτική αποτροπή

Θαλάσσιες πλατφόρμες και Στρατιωτικές Επιχειρήσεις | Στέφανος Αθ. Πέππας

Copyright: The Research Institute for European and American Studies (RIEAS) -(www.rieas.gr) – Posted at RIEAS web site on 21 July 2019

Note: RIEAS received permission from the Author to post the Report (Greek Language)

Note: **The article reflects the opinion of the author and not necessarily the views of the Research Institute for European and American Studies (RIEAS).**

«Οι ενεργειακές συμμαχίες είναι ισχυρότερες

από τους καθολικούς γάμους»

(Zaki Yamani, Πρώην υπουργός πετρελαίου της

Σαουδικής Αραβίας)

Ενεργειακή Εξωτερική Πολιτική = Εξουσιαστική Πολιτική

Η Τουρκία πλέον έχει βγει δυνατά στο ενεργειακό προσκήνιο, τόσο με την πολιτική των αγωγών πετρελαίου, που προσπαθεί να περάσουν στην ενδοχώρα της, όσο και με το ενδιαφέρον της για υδρογονάνθρακες στη Μαύρη Θάλασσα. Η συνεργασία της με την ExxonMobil και τη Shell για την εγκατάσταση πλατφόρμων εξόρυξης εντάσσεται στα άμεσα σχέδια του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν (Εικόνα 1).

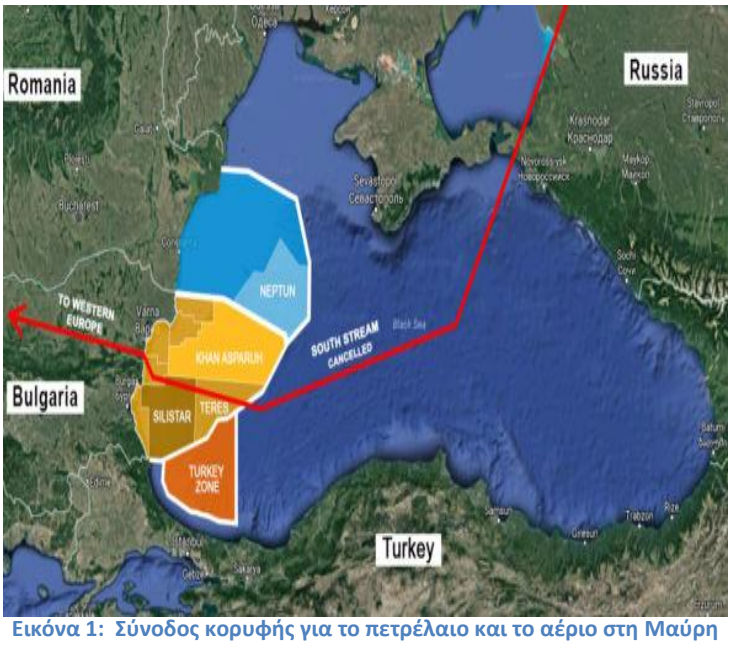

Εικόνα 1: Σύνοδος κορυφής για το πετρέλαιο και το αέριο στη Μαύρη Θάλασσα, Dr.Zeynep Elif Yildizel, Νοέμβριος 2015

Ο Μπεράτ Αλμπαϊράκ, γαμπρός του Τούρκου Προέδρου έχει τονίσει πως: «Η νέα ενεργειακή πολιτική της Τουρκίας, θα βασίζεται στους εσωτερικούς της πόρους. Με την αύξηση των επενδύσεων σε υγροποιημένο φυσικό

αέριο, σε πλωτές μονάδες φύλαξης και επαναεριοποίησης (FSRU) πετρελαίου και φυσικού αερίου, η Τουρκία θα μειώσει την εξάρτησή της από άλλες χώρες σε ενεργειακούς πόρους».

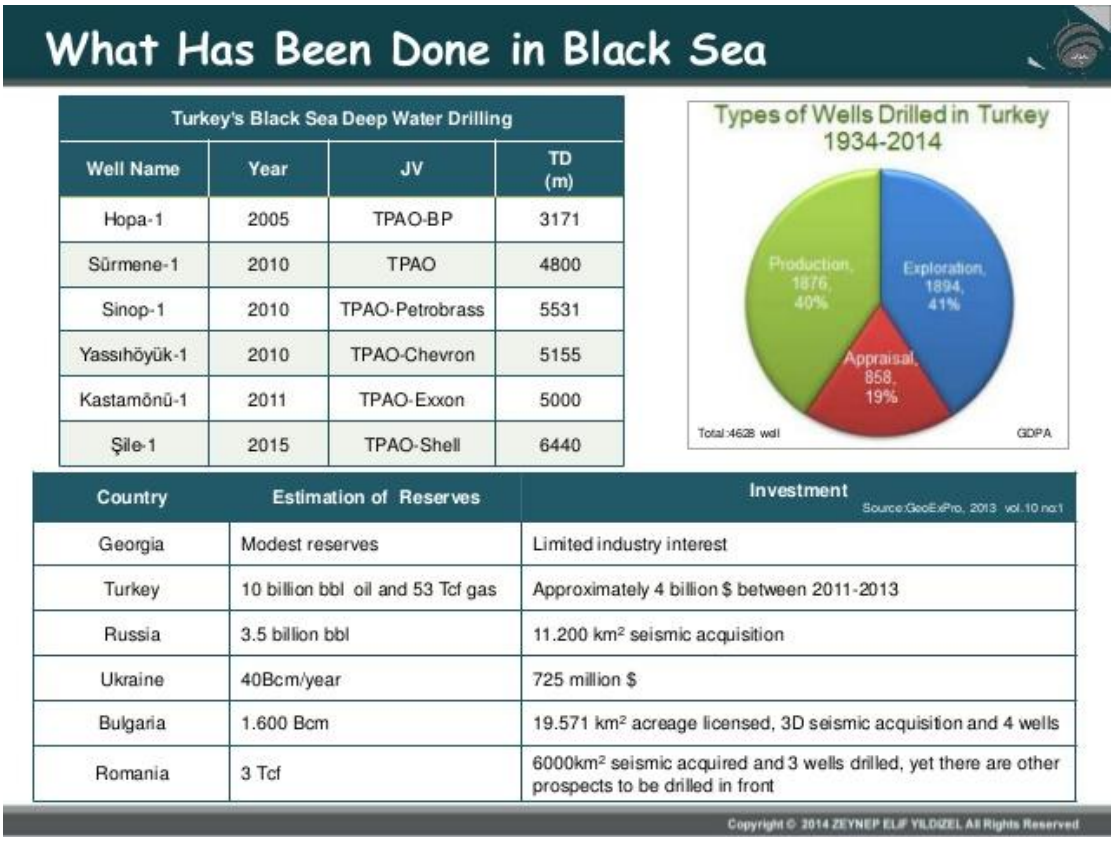

Εικόνα 2: Σύνοδος κορυφής για το πετρέλαιο και το αέριο στη Μαύρη Θάλασσα, Dr.Zeynep Elif Yildizel, Νοέμβριος 2015

Συνεπώς, η νέα ενεργειακή στρατηγική της Τουρκίας φαίνεται ότι θα δομηθεί με άξονα την εθνική ασφάλεια μιας δυνατής οικονομίας. Το γεγονός αυτό καταδεικνύεται από τα λεγόμενα του Μπεράτ Αλμπαϊράκ, ο οποίος επισημαίνει τα ακόλουθα: «Με το νέο σκάφος ερευνών και εξόρυξης, που θα αγοράσουμε αυτό τον χρόνο, θα πραγματοποιούμε εργασίες εξόρυξης στις θάλασσες και συγκεκριμένα δύο εξορύξεις στη Μαύρη Θάλασσα και δύο στη Μεσόγειο». Από τα παραπάνω, φαίνεται καθαρά η δυναμική της σοβαρότητας, που δίνεται από τη γείτονα, για να καθιερωθεί ως αυτάρκης, ενεργειακή δύναμη, ώστε να μην εξαρτάται οικονομικά, στρατιωτικά ή πολιτικά από άλλες χώρες (Εικόνα 2).

Εικόνα 3: Σχηματικός χάρτης πιθανής τοποθέτησης της τουρκικής πλωτής εξέδρας γεωτρήσεων

Επίσης, οι πρόσφατες πληροφορίες περί τουρκικής πλωτής πλατφόρμας γεώτρησης στο Αιγαίο –συγκεκριμένα λίγο έξω από την Αττάλεια κι εντός της Κυπριακής ΑΟΖ- θα πρέπει να σημάνουν συναγερμό σε Αθήνα και Λευκωσία (Εικόνα 3). Η αποκαλούμενη συνδιαχείριση του Αιγαίου από επίσημα κρατικά Τουρκικά χείλη, από θεωρία θα μετουσιωθεί σε πράξη και μάλιστα εχθρική προς τα συμφέροντα των δύο κρατών-μελών του ΝΑΤΟ, της Ε.Ε. και του Ο.Η.Ε. Το γεγονός της μη υπογραφής της Διεθνούς Σύμβασης Θαλάσσης του 1982 και συνεπαγόμενα η μη αναγνώριση ΑΟΖ, καθώς και οι συνεχείς απειλές πολέμου ενάντια σε Κύπρο λόγω της Ενεργειακής πολιτικής της και η εμπλοκή της στην συμμαχία Αιγύπτου-Ελλάδας κατά μιας ενδεχόμενης οριοθέτησης της θαλάσσιας οικονομικής ζώνης, συνθέτουν το παζλ των δυσμενών εξελίξεων. Παρά το γεγονός πως οι Η.Π.Α. δείχνουν αλλαγή πλεύσης σε επίπεδο πολιτικής υποστήριξης από την Τουρκία προς την Ελλάδα, οι κινήσεις της Άγκυρας υποδηλώνουν πως θεωρεί εαυτόν ικανό προς μη υπαγωγή της σε ξένες σφαίρες επιρροής και άρα σε «κατά μόνας» χάραξη μιας πολιτικής, που συνάδει με τα ευρύτερα οικονομικά συμφέροντά της.

Εξέταση δικαστικού προηγουμένου, περί προληπτικής επίθεσης κατά πλατφορμών πετρελαίου

Ο κόσμος πλέον, αντιμετωπίζει νέες προκλήσεις με τον νόμο περί Χρήσης Βίας, εν μέσω των αντιπαραθέσεων, που δημιουργούνται από τη δραστηριότητα των Η.Π.Α. μετά την 11η Σεπτεμβρίου 2001.

Το θέμα, που θα εξετάσουμε, αφορά δύο ξεχωριστά περιστατικά[1]. Στις 19 Οκτωβρίου 1987, τέσσερα Αντιτορπιλικά κλάσης Spruance, δύο αεροσκάφη F-14 Tomcat, ένα E-2 Hawkeye και τμήμα κομάντος των Ηνωμένων Πολιτειών έπληξαν Ιρανική εγκατάστασή στο Reshadat, καταστρέφοντας δύο πλατφόρμες πετρελαίου –αφού είχαν ειδοποιηθεί από ασυρμάτου οι εργαζόμενοι και τις είχαν εγκαταλείψει- , που συνδέονταν με αυτό και με ένα άλλο συγκρότημα, το Resalat (Εικόνα 4). Η επίθεση πραγματοποιήθηκε μετά από βεβαιότητα των Η.Π.Α σχετικά με το δικαίωμά τους στην αυτοάμυνα κατόπιν επιθετικών ενεργειών, που αποδόθηκαν στο Ιράν, κι αφορούσαν μια επίθεση πυραύλων στις 16 Οκτωβρίου 1987, η οποία κατέστρεψε το πετρελαιοφόρο του Κουβέιτ «Sea Isle City», στις Ηνωμένες Πολιτείες. Η επιχείρηση κωδικοποιήθηκε με το όνομα «**Nimble Archer**».

Εικόνα 4: Αποτέλεσμα της Επιχείρησης Nimble Archer

Το δεύτερο περιστατικό πραγματοποιήθηκε στις 18 Απριλίου 1988. Στο πλαίσιο μιας ευρύτερης επιχείρησης, με την κωδική ονομασία «**Praying Mantis**», ο Στρατός των Η.Π.Α. έπληξε και κατέστρεψε δύο ακόμα ιρανικές εγκαταστάσεις πετρελαίου, τα συγκροτήματα Salman και Nasr καθώς και 6 πολεμικά πλοία του Ιρανικού Ναυτικού.

[1] Foster, C. E. (2003). The OIL PLATFORMS Case and the Use of Force in International Law. *Singapore Journal of International & Comparative Law*, 7 pp 579–588.

Η επιχείρηση και πάλι στηριζόταν στην άποψη των Ηνωμένων Πολιτειών περί του δικαιώματος της αυτοάμυνας.

Η διαμάχη για τις πλατφόρμες πετρελαίου σχετίζεται με γεγονότα, που έλαβαν χώρα στον πόλεμο Ιράν-Ιράκ από το 1980 έως το 1988. Την ίδια στιγμή, η απόφαση για τις πλατφόρμες πετρελαίου εφιστά την προσοχή για την εφαρμογή του διεθνούς δικαίου και των διεθνών δικαστικών αρχών σε σχέση με τη Χρήση βίας για αυτοάμυνα.

Η απαγόρευση της χρήσης βίας βάσει του διεθνούς δικαίου μπορεί να εντοπιστεί τόσο στο διεθνές, εθιμικό δίκαιο, όσο και στον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών (Άρθρο 2, παράγραφος 4). Ωστόσο, σε κανένα από τα παραπάνω δεν αναφέρεται η απαγόρευση της Χρήσης βίας κατά την άσκηση του δικαιώματος της αυτοάμυνας από ένα κράτος. Η εφαρμογή του εν λόγω δικαιώματος συνίσταται στην <u>άσκηση απωθητικής δύναμης, ικανής και ανάλογης, ώστε να απομακρυνθεί ο ένοπλος αντίπαλος.</u>

Το δικαίωμα αυτό προστατεύεται, επίσης, με σαφήνεια στον Χάρτη του Ο.Η.Ε. Συγκεκριμένα, με το άρθρο 51, που προκύπτει από το άρθρο 2, παράγραφος 4, αναγνωρίζεται το εγγενές δικαίωμα των κρατών να ενεργούν ατομικά, αλλά και συλλογικά σε αυτοάμυνα «σε περίπτωση ένοπλης επίθεσης» εναντίον κράτους-μέλους των Ηνωμένων Εθνών. Σύμφωνα με το κεφάλαιο VII του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, Βία μπορεί επίσης, να χρησιμοποιηθεί για τη διατήρηση ή την αποκατάσταση της διεθνούς ειρήνης και σύμφωνα πάντα με τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών.

Εικόνα 5: Παράδειγμα πλοίου μεταφοράς βαρέως φορτίου (πλωτή δεξαμενή γεωτρήσεων)

Ελληνική πιθανή στρατιωτική επιχείρηση αποτροπής

Οι Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις, στο πλαίσιο χρησιμοποίησης τους ως Διπλωματικά μέσα αποτροπής τετελεσμένων γεγονότων και ως κύριο όργανο αυτοάμυνας της χώρας μας, θα πρέπει να εξετάσουν από κοινού με την πολιτική ηγεσία την πιθανότητα προληπτικού πλήγματος σε περίπτωση εγκατάστασης από πλευράς της Τουρκίας, της πλωτής πλατφόρμας γεώτρησης. Η εν λόγω εγκατάσταση είναι πιθανόν να προκαλέσει διάσπαση της γειτνίασης της υφαλοκρηπίδας του Καστελόριζου με την ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Αυτό το πρώτο πλήγμα ως αποτροπή εχθρικής ενέργειας αγνόησης θαλασσίων συνόρων και επιβολής τετελεσμένων σε ενεργειακή συνεκμετάλλευση, μπορεί να πραγματοποιηθεί είτε στα πρώτα στάδια αυτής π.χ. εντός εχθρικών υδάτων ή εντός εχθρικού ναυστάθμου, είτε στο ενδιάμεσο στάδιο μεταφοράς της πλωτής εξέδρας κατά τον πλου σε διεθνή ύδατα.

Οι Ειδικές Δυνάμεις είναι ιδανικές για τέτοιου είδους επιχειρήσεις καταστροφής ή δολιοφθοράς μιας θαλάσσιας πλατφόρμας εξόρυξης, όχι μόνο λόγω της μυστικότητας που τις χαρακτηρίζει, αλλά και επειδή

αποτελούν μια «χαμηλής εντάσεως» στρατιωτική δύναμη από νομικής και διπλωματικής πλευράς.

Οι αντίστοιχες μονάδες βορειοευρωπαϊκών χωρών έχουν μεγάλη εμπειρία και στοχευμένη εκπαίδευση, λόγω της ύπαρξης τέτοιων πλατφορμών στα νερά τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι μονάδες της Νορβηγίας και της Δανίας. Επιπλέον, είναι γνωστή εδώ και δεκαετίες η ανάλογη εκπαίδευση, που έχουν λάβει οι πρωτοπόρες φημισμένες μονάδες SAS/SBS της Αγγλίας, Spetsnaz της Ρωσίας και Ουκρανίας και των U.S. Navy SEALS.

Οι Ελληνικές Δυνάμεις Ειδικών Επιχειρήσεων – και συγκεκριμένα η Διακλαδική Διοίκηση Ειδικών Επιχειρήσεων (Δ.Δ.Ε.Ε.) του Γ.Ε.Ε.Θ.Α., που περιλαμβάνει την Ζ΄ Μοίρα Αμφιβίων Καταδρομών (Ζ΄ ΜΑΚ), το Ειδικό Τμήμα Αλεξιπτωτιστών (ΕΤΑ), τις ομάδες της Διοίκησης Υποβρυχίων Καταστροφών (ΔΥΚ) του Αρχηγείου Στόλου, τη Μονάδα Υποβρυχίων Αποστολών του Λιμενικού Σώματος και την 31η Μοίρα Επιχειρήσεων Έρευνας – Διάσωσης (31 Μ.Ε.Ε.Δ.)-, διαθέτοντας το κατεξοχήν, επίλεκτο, έμψυχο δυναμικό, αλλά και σύγχρονο, εξειδικευμένο και υψηλής αξιοπιστίας εξοπλισμό μπορούν να αναλάβουν ανάλογες αποστολές κυρίως σε νυκτερινή βάση, για ευνόητους λόγους. Η μεταφορά υποβρυχίως, μιας δύναμης Βατραχανθρώπων και η έξοδός τους από το Υ/Β φορέα, κοντά στον στόχο είναι εφικτή και δοκιμασμένη. Η μεταφορά επίσης με Σ.Α.Π. από κοντινό σημείο θα τους φέρει εύκολα και γρήγορα πολύ κοντά στον στόχο (Εικόνα 6).

Εικόνα 6: Σκάφος Ανορθοδόξου Πολέμου-ΔΥΚ

Η πρόκληση του εγχειρήματος εντός εχθρικού ναυστάθμου, παρ' όλες τις ικανότητες του καταδρομικού τμήματος, σαφώς και ενέχει μεγαλύτερο ποσοστό επικινδυνότητας, εφόσον η ποικιλία αντιμέτρων και δικλείδων ασφαλείας κατά δολιοφθορέων είναι σίγουρη όσον αφορά τις ναυτικές βάσεις Φώκαιας (Foça) και Ακσάζ (Aksaz) μέσω του YUNUS[2] ενός συστήματος επιτήρησης/ασφαλείας του τουρκικού ΠΝ, που βρίσκεται σε υπηρεσία από το 2014. Αυτό περιλαμβάνει υποβρύχιο, μεταλλικό πλέγμα κατά βατραχανθρώπων συνδεδεμένο με υδρόφωνα, αισθητήρες επιφανείας, θερμικές κάμερες και περιπλέοντα περιπολικά σκάφη. Η πιθανότητα φίλιων απωλειών θεωρείται δεδομένη.

Εικόνα 7: Αναρρίχηση σε ανεμόσκαλα Υ/Κ

Στην περίπτωση κρούσης κατά τον πλου της εξέδρας, η χρήση των δύο πρόσφατα ενταχθέντων ελικοπτέρων NH90 SPECOPS (Εικόνα 8), θα προσέδιδε μια εξίσου σημαντική αναβάθμιση στις δυνατότητες του επιτιθέμενου τμήματος, καθώς τα ελικόπτερα θα βρίσκονταν σε κοντινή απόσταση (κοντινό νησί ή ακόμα και σε εμπορικό πλοίο) από τον στόχο και με χαμηλό ύψος νυκτερινής πτήσης και με χρήση του FAST ROPE θα άδειαζαν τους επίλεκτους κομάντος επάνω ακριβώς στην πλατφόρμα για εφαρμογή

[2] Kongsberg Defense & Aerospace AS, Naval Systems (2008). *Contract for delivery of Underwater Surveillance System*. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: https://kongsberg.com/en/kds/news/2008/august/0801underwater/?p=1

εκρηκτικών στα ηλεκτρονικά και άλλα συστήματα του κυρίως καταστρώματος, ενώ Βάτραχοι συνάδελφοί τους θα συνέδεαν εκρηκτικά στους πυλώνες στήριξης (Εικόνα 7).

Εικόνα 8: Άνδρες του ΕΤΑ επιβιβάζονται σε NH-90 SPECOPS

Εάν, επιλεγεί η χρήση αεροπορικού πλήγματος/βομβαρδισμού, σίγουρα η αντίδραση από πλευράς Τουρκίας θα περιλαμβάνει εξίσου αεροπορικό πλήγμα και καταρρίψεις εκατέρωθεν. Βέβαια, αν το αεροσκάφος/φορέας εκτόξευσης βρίσκεται εκτός οπτικής επαφής και βάλλει από το όριο βεληνεκούς των πυραύλων με παράλληλο καταυγασμό του στόχου από φίλιες Ειδικές Δυνάμεις - με τη χρήση ελαφρών φορητών καταδεικτών λέιζερ **GLTD II** - οι πιθανότητες καταστροφής του στόχου είναι υψηλές και οι πιθανότητες φίλιων απωλειών μειώνονται δραματικά.

Ομοίως στην περίπτωση, που το Πολεμικό Ναυτικό επιδοθεί σε επιχείρηση ναυτικής απαγόρευσης σίγουρα τα αντίπαλα σκάφη δεν θα μείνουν απαθή. Ακόμη και η επιλογή με πλήγμα Harpoon ή Exocet θα ενέπλεκε αντίπαλο πυρ, εφόσον πολεμικά σκάφη επιφανείας και υποβρύχια θα συνόδευαν την εξέδρα. Για λόγους ασφαλείας και μείωσης απωλειών, μπορεί να γίνει χρήση Ειδικών Δυνάμεων με ελαφρούς φορητούς καταδείκτες λέιζερ.

Τέλος, ένα ακόμη όπλο επιλογής θα ήταν η προσβολή της πλατφόρμας από υποβρύχιο. Διαθέτουμε το πλεονέκτημα με τα Υ/Β τεχνολογίας AIP και ο εντοπισμός τους θα ήταν δυσχερής, έως ανέφικτος. Βέβαια, η δυσκολία της χρήσης τορπιλών έγκειται στο γεγονός της μεταφοράς της πλατφόρμας σε ειδικό σκάφος (Εικόνα 5), το οποίο δεν είναι στρατιωτικό με ό,τι συνεπάγεται αυτό νομικά. Εκτός αυτού, ακόμα κι αν πληγεί και βυθιστεί το

σκάφος, η πλατφόρμα μπορεί να είναι ικανή να επιπλεύσει. Σε κάθε περίπτωση, θεωρείται βέβαιη η άμεση διπλωματική εμπλοκή των Μεγάλων Δυνάμεων, ώστε να αποσυρθούν οι ένοπλες δυνάμεις αμφότερων χωρών από την περιοχή, χωρίς αυτό να δηλώνει αποτυχία της αποτροπής.

Αντί Επιλόγου

Προς το παρόν, η δικαστική απόφαση στην υπόθεση των πετρελαϊκών πλατφορμών που εξετάσαμε παραπάνω, τονίζει πως οι στρατιωτικές δραστηριότητες των εκάστοτε κρατών θα αξιολογηθούν με βάση τα πρότυπα του Διεθνούς Δικαίου, ακόμη και αν ορισμένα δύσκολα στοιχεία των εν λόγω προτύπων μπορεί να είναι υπό συζήτηση, όπως το επιτρεπτό της προληπτικής αυτοάμυνας ή και προληπτικής επιθετικής ενέργειας ενός Κράτους. Η πραγματική αξία της δικαστικής απόφασης στην περίπτωση των πλατφόρμων πετρελαίου είναι η συμβολή της εφόσον αποτελεί δικαστικό προηγούμενο, βάση των αρχών νομιμότητας, στις συζητήσεις περί του νόμου αυτοάμυνας σε αρχικό προληπτικό στάδιο εντός του πλαισίου της ισχύουσας νομοθεσίας σχετικά με τη χρήση βίας, ιδίως για τις βασικές αρχές της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας.

Πηγές:

1. Foster, C. E. (2003). The OIL PLATFORMS Case and the Use of Force in International Law. *Singapore Journal of International & Comparative Law*, 7 p.p. 579–588.

2. Kongsberg Defense & Aerospace AS, Naval Systems (2008). *Contract for delivery of Underwater Surveillance System*. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: https://kongsberg.com/en/kds/news/2008/august/0801underwater/?p=1 (last access 16/07/2017)

3. Yıldızel, Z.E. (2015). Black Sea; Turkey's frame for exploration success, *Black Sea Oil & Gas summit*, 11-12 November 2015, İstanbul.